

ANONİM ŞİRKETLERDE ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI *

Soner ALTAŞ **

ÖZET

Anonim şirketler, ihtiyaçları üzerinde bir sermayeye sahip olmaları nedeniyle ya da mevcut bilanço açıklarının kapatılması amacıyla sermayeyi azaltma yoluna başvurabilmektedir. Ancak, anonim şirket genel kurulu tarafından esas sermayenin azaltılmasına karar verilebilmesi için birtakım yasal yükümlülüklerin yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Yine, Sermaye Piyasası Kurulu'nun fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltım sürecine ilişkin ilke ve esasları çerçevesinde, halka açık anonim şirketler de, bilanço açığının kapatılması amacıyla sermaye azaltımı yapabilirler. Esas sermayenin azaltılması işlemi genel kural olarak bir esas sözleşme değişikliğini gerektirmektedir. Ancak, bu özellikli bir esas sözleşme değişikliğidir. Dolayısıyla, yasal prosedür yerine getirilmeden, doğrudan şirket genel kurulunun alacağı karar ile uygulanamaz. Bu çalışmada, kapalı ve halka açık anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılması hususu ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Anonim Şirket, Esas Sermayenin Azaltılması, Fon Çıkışı Gerektirmeyen Sermaye Azaltımı

ABSTRACT

PROCEDURE OF REDUCING JOINT STOCK COMPANY'S CAPITAL

Joint-stock company's capital may be reduced in the presence of a capital surplus or deficit. However, the general board of the shareholders cannot approve the capital reduction unless certain legal obligations are fulfilled.

* Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına ait olup, çalıştığı Kurumunu bağlamaz.

** Soner ALTAŞ, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müfettişi

On the other side, public joint stock companies may reduce their capitals in order to balance the capital deficits, in accordance with the principles and procedures determined by the Capital Markets Board. As a general rule, the capital reduction process means a change in the articles of the company. But, changes in the Articles of Company is featured. Therefore, without fulfilling the legal procedure, the decision of the board of shareholders cannot be directly applied in this issue. In this study, we aim to examine the reduction of capital both in private and public joint stock companies.

Key Words : joint stock company, capital reduction, capital reduction without fund flow

1.GİRİŞ

Bilindiği üzere, anonim şirketler, borçlarından dolayı yalnızca malvarlıkları ile sorumlu olmaktadır. Pay sahiplerinin (ortakların) sorumluluğu ise, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıdır(**TTK, m.269**). Bu nedenle, anonim şirketlerde sermaye, özellikle şirket alacaklıları açısından, son derece önemlidir. Türk Ticaret Kanunu'na göre, esas sermayenin değiştirilmesi, yani artırılması veya azaltılması, esas sermaye değişikliğini gerektirmektedir. Bununla birlikte, TTK, her iki değişiklik için de özel birtakım prosedürler öngörmektedir.

Sermaye artırımı, anonim şirketler tarafından yakından bilinen ve uygulanan bir işlemdir. Ancak, aynı şeyi esas sermayenin azaltılması için söylemek mümkün değildir. Zira, esas sermayenin azaltılması, sermaye artırımı gibi sıkça başvurulan bir yöntem değildir, bu nedenle de uygulamada yeterince bilinmemektedir. İşte bu çalışmada, anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılması hususu ele alınmaktadır.

2. TÜRK TİCARET KANUNU'NA GÖRE ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI:

Kısaca tanımlamak gerekirse, esas sermayenin azaltılması, anonim şirketin esas sözleşmesinde yazılı olan sermayenin toplam itibari değerinin rakamsal olarak indirilmesidir. Örneğin, 10 ortaklı her biri 1.- TL itibari değere sahip 100.000 paydan oluşan 100.000.-TL esas sermayeli bir şirketin sermayesinin değişik yöntemlerle 50.000.- TL'ye indirilmesi sermaye azatlımıdır(Ünal, 2006). Anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılması, TTK m.396 ila TTK m.398. maddelerinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, TTK'nın, anonim şirketin mali durumunun bozulmasına ilişkin 324. maddesi ile kendi hisse senetlerini satın almasına ilişkin 329. maddesinde de, sermaye azaltımına göndermede bulunan hükümlere yer verilmiştir.

Esas sermayenin azaltılması, genel kural olarak, şirket esas sözleşmesinde (anasözleşmesinde) değişiklik yapılmasını gerektiren bir işlemdir. Bu yönüyle, esas sermayenin azaltılması, esas sözleşme değişikliği mahiyetindedir. Ancak, TTK, esas sermayenin azaltılmasını, genel mahiyetteki esas sözleşme değişikliğinden farklı birtakım prosedürlere tabi tutmuştur. Bu yönüyle, esas sermayenin azaltılması, genel mahiyetteki esas sözleşme değişikliklerinden farklı hususlar ihtiva etmektedir. Yine, TTK da, esas sermayenin azaltılmasına izin verilmiş olmakla birlikte, azaltılan sermayenin TTK m.272'deki asgari sermaye rakamının altına indirilmesi yasaklanmıştır. Yani, anonim şirketlerin, esas sermayeleri 50.000.-TL'nin altında kalacak şekilde sermaye azaltımına gitmeleri mümkün değildir.

2.1. Esas Sermayenin Azaltılmasının Nedenleri :

Anonim şirketleri, esas sermayeyi azaltmaya yönelten yönlendiren iki temel sebep vardır. Bunlardan birincisi, şirketin ihtiyacının üzerinde bir sermayeye sahip olması, diğeri ise varolan bilanço açıklarının (zararların) kapatılmasıdır.

İhtiyacının üzerinde sermayeye sahip olunması halinde, atıl sermayenin varlığı gündeme gelecek ve bu durum şirket kâr payı oranlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Örneğin; esas sermayesi 100.000.- TL olan bir şirket yılda 10.000. TL kâr elde ediyorsa, şirketin kâr oranı yıllık % 10 olacaktır. Bu şirkette sermayenin yarısının ihtiyacın üzerinde yani atıl olduğunu kabul edilir ve sermaye azaltımına gidilerek sermaye 50.000.- TL'ye indirilirse, şirketin kâr oranı yıllık % 20 olacaktır. (Ünal, 2006).

Bilanço açığını kapatmak için sermaye azaltımına gidilmesinin altında yatan en önemli neden ise, pay sahiplerine kârdan pay verebilmektir. Zira, TTK'nın 470. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kâr payı ancak safi kârdan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılabilir. Bunu temin için de, bilanço açıklarının yani zararların kapatılması gerekmektedir. Zararın şirket kârından karşılanması bazen uzun bir süre alacağından, sermayenin azaltılması suretiyle zararın giderilmesi yoluna başvurulabilmektedir.

Ancak, anonim şirketler, yukarıda sayılan iki neden dışında başka bir nedenle de sermaye azaltımına gidebilirler. Örneğin, halka açık anonim şirketler, sermaye artırımına gidebilmek için de sermaye azaltımı yoluna başvurmak durumunda kalabilirler. Bu husus, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Bununla birlikte, uygulamaya bakıldığında, anonim şirketlerin, özellikle de pay senetleri borsada işlem görenlerinin, bilanço açıklarını kapatmak

amacıyla sermaye azaltımı yoluna başvurdıkları, atıl sermayenin pay sahiplerine iadesi yoluna pek rastlanılmadığı anlaşılmaktadır(<http://www.emlakhaberleri.com/emlak-haberleri/ozderici-gyo-bilanco-acigindan-dolayi-sermaye-azaltacak.html>, <http://www.haberler.com/spk-nin-sermaye-azaltim-ve-artirim-uygulamasindan-haberi/>).

3. ŞİRKET ESAS SERMAYESİNİN AZALTILMASI PROSEDÜRÜ:

TTK'nın 396. maddesine göre, eğer azaltılacak kısmın yerine geçmek üzere yeni hisse senetleri çıkarılmayacak ise, şirket genel kurulu, esas sermayenin itibari kıymetine dair esas sözleşme hükümlerinin değiştirilmesine, yani esas sermayenin azaltılmasına karar verebilecektir.

Ancak, bunu temin için,

- Öncelikle, anonim şirket yönetim kurulunun, şirket esas sermayesinin azaltılması yönünde bir karar alması(esas sermayenin neden ve ne kadar azaltılacağı, bu konuda hangi yöntemin uygulanacağı, vs.), bu çerçevede, şirket esas sözleşmesinin sermaye maddesini sermaye azaltımına uygun şekilde düzenlemesi, sonrasında mahkemeye müracaat edip üç kişilik bir bilirkişi heyeti görevlendirilmesi talebinde bulunması,

Mahkemece tayin edilecek 3 kişilik bilirkişi heyeti tarafından düzenlenecek raporla, esas sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda şirket aktifinin bulunduğu tespit edilmiş olması gerekmektedir.

Böyle bir rapor temin edilmeden alınacak sermaye azaltım kararı hüküm doğurmayacaktır. Ayrıca, bilirkişi heyeti tarafından esas sermayenin azaltılması sonucunda şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda şirket aktifinin bulunmadığının tespit edilmesi durumunda da, esas sermayenin azaltılması mümkün olmayacaktır. Yine, Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 64. maddesine göre, bilirkişi heyetinin kararı ittifakla (oybirliği) alınmış olmalıdır. Üç kişilik bilirkişi heyetinden iki üyenin olumlu oy bildirmesi, diğerinin ise aksi görüş bildirmesi durumunda, Ticaret Sicili Memurluğu, sermaye azaltılması işlemi tescilden kaçınabilecektir. Öte yandan, bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, sermayenin azaltılması sonucunda ortaya çıkacak şirket esas sermayesi, hiçbir surette, TTK'nın 272. maddesi ile belirlenen asgari sermaye miktarından, yani 50.000 TL'den aşağı olamayacaktır(**TTK, m.396/f.4**).

Anonim şirket yönetim kurulu, mahkemeye müracaat esnasında veya bilirkişi heyetinin raporunu aldıktan sonra, şirket Sanayi ve Ticaret

Bakanlığı'nın İç Ticaret 2007/1 sayılı Genelgesi'nde belirtilen şirketlerden ise, esas sözleşme değişikliği konusunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alır. Anılan Genelge kapsamında değilse, böyle bir izne gerek yoktur ¹. Yine, şirketin halka açık olması durumunda, Sermaye Piyasası Kurulu'na, özel mevzuatı gereği başka bir Kurumdan izin almak zorunda ise bu Kuruma müracaat edip esas sözleşme değişikliği yapılması konusunda yazılı izin alır.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra, yönetim kurulu, şirket genel kurulunu esas sermayenin azaltılması hususunu ve şirket esas sözleşmesinde bu yönde yapılacak değişikliği görüşmek üzere, olağanüstü toplantıya –olağan genel kurul zaten toplanacak ise, esas sermayenin azaltılması bu toplantının gündemine de konulup görüşülebilir- davet eder.

Bu şekilde toplanan genel kurulun, esas sermayenin azaltılması, dolayısıyla da şirket esas sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin değiştirilmesi yönünde karar alınabilmesi için, **şirket sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları** gerekmektedir. İlk toplantıda bu yetersayı sağlanamadığı takdirde, **en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı** yapılabilir. İkinci toplantıda sermayenin azaltılması hususunu görüşebilmek için, **şirket sermayesinin en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması** yeterlidir. Her iki halde de, sermayenin azaltılması kararının, mevcut oyların çoğunluğu ile alınması gerekir. (TTK, m.396/f.2, m.388/f.3-4).

Ancak, genel kurulca alınan esas sermayenin azaltılmasına ilişkin karar, imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını ihlal edecek mahiyette ise, bu durumda, genel kurulca alınan kararın, imtiyazlı pay sahiplerinin

1 Bilindiği üzere, 2003 yılından önce, istisnasız bütün anonim şirketlerin kuruluş ve ana sözleşme değişiklikleri için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmekte idi. Ancak, 17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4884 sayılı Kanunun 2nci maddesi ile TTK.nun 273üncü maddesi "Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle faaliyet alanları tespit ve ilân edilecek anonim şirketler Bakanlığın izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas mukavele değişiklikleri de Bakanlığın iznine tâbidir. Bunun dışında anonim şirketlerin kuruluşu ve esas mukavele değişiklikleri Bakanlığın iznine tâbi değildir." şeklinde değiştirilerek, istisnai bazı şirketler haricinde, anonim şirketlerin kuruluş ve esas sözleşme değişikliği için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alma zorunluluğu kaldırılmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tâbi olan istisnai mahiyetteki anonim şirketler ise, adigeçen Bakanlık tarafından hazırlanan ve 25/7/2003 tarihli ve 25179 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında İç Ticaret 2003/3 Sayılı Tebliğin "Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine Tabi Olan Anonim Şirketler" başlıklı 5 inci maddesinde açıkça belirtilmiştir. Buna karşılık, anılan madde, 15 Mart 2006 tarihli ve 26463 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İç Ticaret 2007/1 sayılı Tebliğ ile değiştirilmiştir. Bu son düzenleme çerçevesinde, "bankalar, katılım bankaları, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, lisanslı depoculukla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, Sermaye Piyasası Kanununa tabi ve halka açık şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketler" kuruluş ve ana sözleşme değişikliklerinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığın'dan izin almak zorundadır. Bunların dışında kalan anonim şirketler ise, herhangi bir izne tâbi olmaksızın kurulabilir veya anasözleşme değişikliğine gidebilirler.

yapacakları özel bir toplantıda verecekleri diğer bir kararla da tasdik edilmesi gerekir. Aksi takdirde, genel kurul kararı uygulamaya konulamaz. İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunu, yönetim kurulu veya murakıplar toplantıya çağırır. Ancak, çağrı, imtiyazlı pay sahiplerinden herhangi birisi tarafından da yapılabilir (TTK, m.389).

Sermayenin azaltılması kararı, genel kurulca karara bağlandıktan sonra, yönetim kurulu, bu genel kurul kararını Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve aynı zamanda esas sözleşmede gösterilen şekilde –örneğin; ulusal veya yerel gazete ile ya da şirketin internet sitesinde- üç defa ilan eder. Bu ilanlarda, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ndeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde alacaklarını beyan etmek suretiyle ödeme veya teminat isteyebilecekleri alacaklılara bildirilir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca davet mektupları gönderilir (TTK, m.397/f.1).²

TTK'ya göre, alacaklılara verilen müddetin bitmesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya temin edilmesinden sonra, şirketin esas sermayesi fiilen azaltılır. Bu süreler dolmadan, esas sermaye azaltılmaz (TTK, m.398/f.1).

Bütün bu işlemler tamamlandıktan sonra, anonim şirket yönetim kurulu, işlemlerin dayanağını oluşturan belgelerle birlikte, ticaret sicili memurluğuna başvurarak, esas sermayenin azaltılmasına dair genel kurul kararını ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması keyfiyetini ticaret siciline tescil ettirir (TTK, m.398/f.5). Görüldüğü üzere, esas sermayenin azaltılmış olması keyfiyeti, ancak bütün işlemler tamamlandıktan sonra ticaret siciline tescil edilir ve hüküm doğurur. Yoksa, şirket genel kurulunca karara bağlandıktan sonra hemen tescil ettirilip uygulamaya konulamaz.

Nitekim, Ticaret Sicili Tüzüğü'nün³ 64. maddesinde;

“Esas sermayenin azaltılmasına ilişkin kararın tescil edilebilmesi için, mahkemece tayin edilecek üç bilirkişi tarafından ittifakla verilen raporda, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifler bulunduğu, bu aktiflerin nelerden ibaret olduğunun ve bunlara ne şekilde değer biçilmiş bulunduğu açıkça gösterilmiş olması şarttır.

Esas sermayenin azaltılmış olduğunun tescili için İdare Meclisince alacaklarının Türk Ticaret Kanununun 397. maddesi hükmünce

²Ancak, eğer esas sermaye azaltımı, zararlar neticesinde oluşan bilanço açıklarını kapatmak amacıyla yapılıyorsa ve bu açıklar miktarınca azaltılıyorsa, bu durumda, yönetim kurulu, alacaklıları davetten ve bunların haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçebilir (TTK, m.397/f.2).

³8.2.1957 tarih ve 9530 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

alacaklarını bildirmeye çağrılmış olmaları ve şirketçe adresleri bilinen alacaklılara mektup gönderilmiş olması ve azaltma kararının yerine getirilmesine alacaklıların alacaklarının bildirmeleri için verilmiş olan müddetin geçmesinden sonra başlanılmış bulunması şarttır. Bundan başka iptal edilen veya ortaklardan geri alınan senetlerin değerleri ve sayıları ile ortaklara yeniden verilen senetlerin değer ve sayılarını gösteren ve kanuna uygun şekilde kurulmuş bulunan defterlerdeki yazıların noterce tasdikli örneklerinin ibrazı dahi lazımdır.

Sermaye azaltmasının zarar neticesinde meydana gelen bilanço açığını kapatmak amacıyla yapıldığı hallerde İdare Meclisince alacaklıların çağrılarak haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçilmesine karar verildiği takdirde, bu muamelelerin delilleri aranmaz.

Türk Ticaret Kanununun 329. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi hükmünce devralınmış olan hisse senetlerinin ortadan kaldırılmasına ait zaptın ticaret siciline verilmesi üzerine bunun muhtevası kısaca tescil olunur.

Sermayenin azaltılması muamelesinin tamamlanmış olduğuna ait tescilde ortadan kaldırılan hisse senetlerinin sayısı ve mecmuu değeri ve ortaklara verilen veya ortaklar elinde kalan hisse senetlerinin sayısı ile mecmuu değeri gösterilir. (TTK m. 396, 397, 398, 329 fıkra 1 bent 1 ve fıkra 2 cümle 1).”denilerek, TTK’da yazılı bütün işlemlerin tamamlanmış olması gerektiği vurgulanmış ve tescil için lazım gelen belgeler, TTK’ya kıyasla, daha açık bir şekilde ifade edilmiştir.

3.1. Esas Sermayenin Azaltılması Yöntemleri :

Anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılması; payların itibarî değerlerinin düşürülmesi ya da sayılarının azaltılması (yani payların birleştirilmesi veya yok edilmesi) suretiyle yapılabilir. Anonim şirket, aksine bir hüküm olmadıkça, bu yöntemlerden istediği herhangi birini seçerek sermaye azaltımına gidebilir. Ancak, anonim şirketin tabi olduğu özel mevzuat ile bu konuda bir sınırlamada getirilmiş olabilir. Örneğin, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının Uygulama Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmeliğin 10.maddesine göre bankalarda sermaye azaltımı payların birleştirilmesi yoluyla yapılır⁴. Bu yüzden bankalarda yapılan sermaye

⁴ 01/02/2002 tarih ve 24658 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının Uygulama Esas Ve Usulleri Hakkında Yönetmelik’in 10uncu maddesinde “Sermaye azaltımı, sermaye azaltımı oranına tekabül edecek miktarda hisselerin birleştirilmesi suretiyle yapılır. Değişim oranına göre eski pay senetleri yeni paylarla değiştirilir. Değiştirme işlemi, olağanüstü genel kurul toplantısı tarihinden itibaren bir ay içinde tamamlanır.” Denilmiştir.

azaltımında ancak payların birleştirilmesi yöntemi uygulanabilir (Ünal, 2006).

Payların itibari değerinin düşürülmesi yönteminde şirkete ait payların sayısında herhangi bir değişiklik olmaz iken, her payın itibari değeri düşürülür, böylece sermaye azaltılmış olur. Örneğin, 1.- TL itibari değerli 100.000 paydan oluşan 100.000.- TL sermayeli bir anonim şirkette, payların itibari değeri 1.-TL'den 50 kuruşa düşürülürse, şirket sermayesi 50.000.-TL'ye azaltılmış olur. Sermaye azaltımının bu yöntemle yapılması durumunda, pay sayısında bir değişiklik olmadığı için pay sahipleri arasındaki eşitlik de bozulmaz. Diğer bir deyişle, bu yöntem pay sahipleri arasındaki eşit işlem ilkesine uygundur. Dolayısıyla sermaye azaltımı sonucunda pay sahiplerinin oy ve kâr payı hakları ile azınlık oluşturma oranlarında herhangi bir değişiklik olmaz (Ünal, 2006). Ancak, şirketin hisse senetlerinin yahut çıplak payların itibari değeri 1 kuruş ise, bu yöntem uygulanamaz. Zira, hisse senetlerinin itibari değeri, hiçbir surette bir kuruştan aşağı düşürülemez (TTK, m.399/f.1).

Pay sayısının azaltılmasının iki şekli vardır. Bunlar, payların birleştirilmesi veya iptal (yok) edilmesidir. **Payların birleştirilmesi yönteminde**, payların itibari değeri aynı kalır. Fakat, paylar belirli bir değişim oranına göre birleştirilerek pay sayısı azaltılır, böylece sermaye de azaltılmış olur. Değişim oranı, azaltılmış yeni sermayenin eski sermayeye oranına göre belirlenir. Örneğin sermayesi 150.000.- TL'den 50.000.-TL'ye azaltılacak bir anonim şirkette değişim oranı 1/3'tür. Böylece, 3 pay 1 payda birleştirilerek sermaye azaltılır. Ancak, bu yöntemde her zaman payların değişim oranına göre birleştirilmesi mümkün olmayabilir. Örneğin 35 payı olan bir pay sahibi 1/3 değişim oranına göre 33 payına karşılık 11 pay alırken, 2 payı açıkta kalır. Dolayısıyla payların birleştirilmesi yöntemi yoluyla yapılan sermaye azaltımı pay sahipleri arasındaki eşitliği bozar (Ünal, 2006).

Payların iptal edilmesi yönteminde de, payların itibari değeri değişmez, ancak paylardan bir kısmı iptal edilerek pay sayısı azaltılır, böylece sermaye de azaltılmış olur. Buna karşılık, sadece bazı pay sahiplerine ait payların iptal edilmesi durumunda, sermaye azaltımı sonucu ortaklar arasındaki eşitlik bozulabilir. Yani, sermaye azaltımı sonucunda pay sahiplerinin oy ve kâr payı hakları ile azınlık oluşturma oranları değişebilir. Bu nedenle de, sermaye azaltımının payların iptal edilmesi yöntemine göre yapılabilmesi için payları yok edilen pay sahiplerinin muvafakati gerekir. Ancak, bu yöntemin ortaklar arasındaki eşitliği bozmayacak şekilde uygulanması da mümkündür. Zira, sadece bazı pay sahiplerine ait payların yok edilmesi

yerine tüm pay sahiplerinin payları belli bir oranda yok edilirse ortaklar arasındaki eşitlik bozulmaz. Sermaye azaltımının tüm pay sahiplerinin paylarının belli bir oranda yok edilmesi yöntemiyle yapılması halinde, ortaklar arasındaki eşitlik bozulmayacağı için, sadece bazı payların yok edilmesi yönteminin aksine, pay sahiplerinin muvafakatine gerek olmaz(Ünal, 2006).

Öte yandan, TTK'nın 398. maddesinin ikinci fıkrasında *“Azaltma kararının icrası için hisse senetleri miktarının mübadele veya damgalanmak suretiyle veyahut diğer bir tarzda azaltılmasına lüzum görüldüğü halde yapılan ihtara rağmen geri verilmemiş olan hisse senetleri, şirketçe iptal edilebilir.”* denilmiş, üçüncü fıkrasında ise *“Mübadele için şirkete geri verilmesi zımında yapılan tebliğlere, geri verilmeyen senetlerin iptal olunacağı hususu da yazılır.”* hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle, eğer şirket hisse senedi bastırmış ise, sermaye azaltımı nedeniyle değişime tabi tutulacak hisse senetlerinin şirkete iade edilmesi gerekir, aksi takdirde şirkete iade edilmeyen bu hisse senetleri şirket tarafından iptal edilir.

4. HALKA AÇIK ANONİM ŞİRKETLERDE FON ÇIKIŞI GEREKTİRMEYEN SERMAYE AZALTIM İŞLEMLERİ :

2009 yılında uluslararası finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ile birlikte, tüm Dünya borsalarında olduğu gibi İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'nda işlem gören şirketlerin hisse senedi fiyatlarında da önemli düşüşler yaşanmıştır. Bu nedenle, pek çok şirketin pay fiyatı nominal değerinin (1 TL'nin) altına düşmüştür. Oysa, mevcut yasal düzenlemeler gereği, sermayeyi temsil eden payların nominal değerinin altında satılması mümkün bulunmamaktadır. Dolayısıyla anılan şirketlerin halka arz suretiyle nakit sermaye artırımı yapmaları imkânı ekonomik olarak ortadan kalkmıştır. Bu durum nakit sermaye ihtiyacı olan şirketleri zorunlu olarak tahsisli sermaye artırımına yönlendirmektedir (<http://www.spk.gov.tr/daireduyurukarargoster.aspx?aid=95&ct=c>). Yaşanan bu sıkıntılar, payları nominal değer altında işlem gören halka açık şirketlerin sermaye artırımlarına imkan sağlama yolunda, Sermaye Piyasası Kurulu'nu birtakım düzenlemelerde bulunmaya yöneltmiştir. Bu düzenlemelerden birisi, payları nominal değer altında işlem gören şirketlerin nakit sermaye artırımlarına imkân sağlamak amacıyla çıkarılan Halka Açık Anonim Ortaklıklar İçin Fon Çıkışı Gerektirmeyen Sermaye Azaltım Sürecine İlişkin İlke ve Esaslar'dır(<http://www.spk.gov.tr/apps/haftalikbulten/displaybulten.aspx?yil=2009&sayi=18&submenuheader=null&ext=.pdf>).

Söz konusu ilke ve esaslar çerçevesinde yapılacak fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltımları, **şirketlerin varlıklarında ve yatırımcıların mal varlığında herhangi bir değişime sebep olmamakta**, ancak, **kaydı olarak bir payın İMKB'deki işlem fiyatının düzeltilerek nominal değerine çıkarılması sağlamaktadır**. Bu işlemin bedelsiz sermaye artırımlarının tersine işleyen bir süreç olarak tanımlanması mümkündür. Bu işlemde nihai amaç, nakit sermaye artırımına uygun ekonomik ve hukuki koşulların oluşturulmasıdır. (<http://www.spk.gov.tr/daireduyurukaragoster.aspx?aid=95&ct=c>).

Sermaye Piyasası Kurulu'nun halka açık anonim şirketler için öngördüğü, fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltım sürecine ilişkin ilke ve esaslar, aşağıda sırasıyla izah edilmiştir:

Halka açık anonim şirketler, bilanço açığının kapatılması amacıyla sermaye azaltımı yapılabilirler. Diğer bir ifade ile, **yapılacak sermaye azaltım tutarının bilanço açığına eşit veya bilanço açığından az olması durumunda**, yapılacak sermaye azaltımı ile münhasıran bilanço açığı kapatılır. **Bilanço açığı terimi, şirketin SPK düzenlemelerine göre hazırlanmış, bağımsız denetimden geçirilmiş ve genel kurulca onaylanmış yıllık finansal tablolarındaki geçmiş yıl zararları ile dönem zararlarının toplamını kapsamaktadır**. Fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltımlarında, kapatılacak bilanço açığının, ortaklığın finansal tablolarında yer alan ve kullanımı münhasıran herhangi bir amaca tahsis edilmemiş yedeklerden büyük olması şartı aranmaz. Yani, şirket bünyesinde kullanıma hazır serbest yedeklerin olması sermaye azaltımına engel teşkil etmez.

Halka açık anonim **şirketin herhangi bir bilanço açığının bulunmaması veya yapılacak sermaye azaltım tutarının bilanço açığından fazla olması durumunda** ise, ortaya çıkacak olan bu fazlalığı elimine etmek üzere, **sermaye azaltımı ile sermaye artırımına eş zamanlı olarak karar verilmesi** gerekmektedir. Bu takdirde, yapılacak sermaye artırımını asgari olarak söz konusu fazla tutar kadar olmalıdır ve sermaye azaltımına ilişkin olarak Kurula yapılacak başvuru, sermaye artırımına ilişkin kayda alma başvurusu ile birlikte yapılır. Sermaye azaltımı ile sermaye artırımına eş zamanlı olarak karar verilmesi sonucunda, önceki ve sonraki sermaye tutarları arasında herhangi bir değişiklik olmayacaksa, esas sözleşme değişikliğine gerek yoktur.

SPK'ya göre, bağımsız denetçi tarafından "Olumsuz" görüş bildirilmiş veya görüş bildirmekten kaçınılmış olan finansal tablolar, sermaye azaltım işlemlerine esas teşkil edemez. Diğer yandan, fon çıkışı gerektirmeyen

sermaye azaltımlarının, payların itibari değerinin en az 1 Kuruş olacak şekilde düşürülmesi ya da pay sayısının azaltılması suretiyle yapılabilmesi mümkündür.

Fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltımlarında, ortaklığın kayıtlı sermaye sisteminde olup olmadığına bakılmaksızın, esas sözleşmenin sermaye maddesine ilişkin hazırlanan madde tadil tasarısına uygun görüş verilmek üzere SPK'ya başvurulması, TTK'nın 396. maddesi çerçevesinde hazırlatılan bilirkişi raporunda sermaye azaltım tutarı, bağımsız denetimden geçirilmiş ve genel kurulca onaylanmış yıllık finansal tablolardaki bilanço açığı toplamı, yapılacak azaltım işlemi sonucunda ortaklığın, ortaklık alacaklılarının ve pay sahiplerinin herhangi bir zarara uğramayacakları hususlarının açıkça belirtilmesi; SPK tarafından uygun görüş verilmiş madde tadil tasarısının Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onayından geçirilmesi, yine özel mevzuatları uyarınca başka bir kurumun da izni ya da onayı gerekiyorsa, söz konusu izin ve onayların da alınması gerekmektedir.

Ayrıca, sermayenin azaltılmasının nedenlerine, sermaye azaltımının hangi esaslar çerçevesinde yapılacağına, söz konusu azaltımın şirket malvarlığında herhangi bir eksilmeye yol açmayacağına ve şirkete sağlayacağı faydalara ilişkin olarak yönetim kurulunca hazırlanacak raporun sermaye azaltımının görüşüleceği genel kurul toplantısından en az 15 gün önce ortaklara duyurulması, ortaklık merkezinde ortakların incelemesine hazır bulundurulması ve ortaklara genel kurul toplantısında söz konusu rapor hakkında bilgi verilmesi zorunludur.

Sermayenin azaltılmasına ilişkin esas sözleşme değişikliği genel kurulca karara bağlanır. Söz konusu genel kurul kararı alınırken varsa oydaki imtiyazlar kullanılamaz. Sermaye azaltımı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal ediyorsa, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun da esas sözleşme değişikliğini onaylaması gerekir. Söz konusu genel kurul toplantısında toplantı ve karar nisabı, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 11. maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, *TTK'nın 388. maddesinin 3. ve 4. bendlerinde belirtilen toplantı ve karar nisabıdır*⁵.

Sermaye azaltımında pay sahipleri arasında eşitsizlik yaratmayacak bir yöntemin belirlenmesi esastır. Bununla birlikte sermaye azaltım işlemlerinin

⁵ Yani, genel kurulun, esas sermayenin azaltılması, dolayısıyla da şirket esas sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin değiştirilmesi yönünde karar alınabilmesi için, şirketin çıkarılmış sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları gerekmektedir. İlk toplantıda bu yetersayı sağlanamadığı takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda sermayenin azaltılması hususunu görüşülebilmek için, şirketin çıkarılmış sermayesinin en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir. Her iki halde de, sermayenin azaltılması kararı, mevcut oyların çoğunluğu ile alınır.

pay sahipleri arasında eşitsizlik yaratacak şekilde yapılması planlanıyorsa, kendi aleyhine eşitsizlik yaratılacak pay sahiplerinin tamamının muvafakatının alınması zorunludur. Genel kurulca alınan sermaye azaltım kararı, genel kurul tarihini takiben 15 gün içerisinde ticaret siciline tescil ettirilerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilir. Sermaye azaltımına ilişkin toplantı tutanağının ve katılanlar cetvelinin, genel kurul kararının tescil ve ilanı takiben 5 iş günü içerisinde Sermaye Piyasası Kurulu'na gönderilmesi zorunludur.

Son olarak, fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltımı yapacak halka açık anonim şirketlerin, aşağıda belirtilen bilgi ve belgeleri Sermaye Piyasası Kurulu'na vermeleri gerekmektedir:

- 1) Sermaye azaltımına ilişkin esas sözleşme tadil tasarıları,
- 2) Sermaye azaltımına ilişkin yönetim kurulu kararı,
- 3) Sermaye azaltımının nedenlerine, sermaye azaltımının hangi esaslar çerçevesinde yapılacağı ve şirkete sağlayacağı faydalara ilişkin olarak yönetim kurulunca hazırlanacak rapor,
- 4) TTK'nın 396. maddesi uyarınca hazırlanacak bilirkişi raporu,
- 5) Esas sözleşmenin son hali,
- 6) Mevcut sermayenin ödendiğine dair mali müşavir raporu,
- 7) Şirketin son durum itibarıyla ortaklık yapısı, mevcut yönetim ve denetim kurulu üyeleri hakkında bilgi,
- 8) Şirketin faaliyet gösterdiği sektöre göre, sermaye azaltımına ilişkin olarak ilgili diğer otoritelerden temin edilmesi gereken uygun görüş yazıları,
- 9) İmza sirküleri.

5. ÖRNEK OLAY :

Buraya kadar anlatılan süreci, örnek bir olay ile somutlaştırmanın faydalı olacağı düşünülmüş, bu çerçevede, çalışmanın bu bölümünde gerçek hayatta halka açık bir anonim ortaklık tarafından icra edilen bir sermaye azaltım işlemi örneğine - daha iyi anlayabilmesi için bazı rakamları değiştirilerek- yer verilmiştir.

Hisse senetleri borsada işlem gören, kayıtlı sermayesi 200.000.000 TL, çıkarılmış sermayesi ise 116.000.000 TL olan ABC Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi; 69.326.764 TL tutarındaki bilanço açığını kapatmak amacıyla çıkarılmış sermayesini 86.000.000 TL azaltmak ve eş zamanlı olarak da sermaye artırımına gitmek istemektedir.

Şirket Yönetim Kurulu, 01/06/2009 tarih ve 2009/07 sayılı toplantısında;
“Çıkarılmış sermayenin 116.000.000 TL’den 30.000.000 TL’ye azaltılmasına ve eş anlı olarak çıkarılmış sermayenin 70.000.000 TL’ye artırılmasına, Arttırılan 40.000.000 TL’lik sermayenin nakit olarak karşılanmasına ve Şirket ortaklarının rüçhan haklarının kullanılmasına,

Bedelli pay alma haklarının Şirket ortaklarının sahip oldukları 1 Kr nominal bedelli bir adet hisse karşılığında bir adet hissenin 1 Kr’dan satılması suretiyle kullanılmasına,

Yeni pay haklarının kullanılmasından sonra kalan payların satışının, Sermaye Piyasası Kurulu tebliği uyarınca İMKB Yönetmeliği çerçevesinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda yapılmasına,

TTK’nın 396. maddesi gereğince Bilirkişi raporu alınması için Mahkeme başvurusunun yapılmasına, gerekli izinlerin alınması için Sermaye Piyasası Kurulu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü’ne başvurulmasına ve SPK’nın Seri:VIII, No:54 sayılı tebliği kapsamında açıklama yapılmasına” karar verilmiştir(<http://www.ticaretbicil.gov.tr/gosteryeni.php?sayi=7399&sayfa=706>).

Şirket Yönetim Kurulu, bu konuda, ayrıca, sermaye azaltımı ve eş zamanlı sermaye artırımını işleminin nedenlerini, esaslarını ve faydalarını içeren bir rapor hazırlamış; bilirkişi incelemesi için Kadıköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesi’ne başvurmuştur. Şirket Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan raporda, sermaye azaltımının nedeni olarak, *“Şirketin 2008 yılı dönem zararı ve geçmiş yıl zararlarının ileride yapılacak kâr dağıtımını için uzun yıllar bekleme zorunluluğunu doğurması, diğer yandan bu zararlar nedeniyle İMKB’de işlem gören Şirket paylarının borsa fiyatının nominal değerinin altına düşmüş olması nedeniyle pay sahiplerinin yapılan sermaye artırımlarına katılmakta isteksiz davranmaları ve mevcut yapının yeni nakdi sermaye artırımına imkan vermemesi”* olarak gösterilmiştir.

Kadıköy Asliye Ticaret Mahkemesi’nin 2009/1350 D.İş dosya no’lu 18.06.2009 tarihli Bilirkişi Heyeti Raporu ve 13.07.2009 tarihli Ek Bilirkişi Raporu’nda; *“sermaye azaltım işlemi sonucunda, şirketin, şirket alacaklılarının ve pay sahiplerinin herhangi bir zarara uğramayacakları ve TTK’nın 396. maddesi gereğince yapılacak sermaye azaltımı ve eş zamanlı sermaye artırımında bir sakınca olmadığı”* tespit edilmiştir.

Anılan Bilirkişi Raporu ile Sermaye Piyasası Kurulu ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan esas sözleşme değişikliği izinleri alındıktan sonra, şirket

yönetim kurulu, sermaye azaltılması hususunu görüşmek ve karara bağlamak üzere, genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmiştir. 08.09.2009 tarihinde olağanüstü olarak toplanan Şirket genel kurulu, sermaye azaltımı konusunda hazırlanan Yönetim Kurulu raporu ile bilirkişi heyeti raporunu müzakere ettikten sonra, bilanço açığının sermaye azaltılması yoluyla kapatılmasına karar vermiş, sermaye azaltımında “payların iptal edilmesi” yönteminin uygulanmasını ve sermaye azaltımı ile eş zamanlı olarak da nakit sermaye artırımı yapılmasını kararlaştırmıştır⁶. Şirket genel kurulunun bu konuda almış olduğu karar, aynen şöyledir:

“SPK’nın 2009/18 sayılı Bülteninde yayınlanan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Fon Çıkışı Gerektirmeyen Sermaye Azaltımı İşlemlerinde Uygulanacak İlke ve Esasları duyurusu kapsamında yapılmasına karar verilen sermaye azaltımı ve eş zamanlı sermaye artırımı işlemi için hazırlanmış olan sermaye azaltım nedenlerini, esaslarını ve faydalarını içeren 21.07.2009 tarihli Yönetim Kurulu raporu ve T.C. Kadıköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesi’nin 2009/1350 D.İş dosya no’lu 18.06.2009 tarihli Ek Bilirkişi Raporu içeriği hakkında bilgi verildi. Bu doğrultuda;

1. Şirketin 31.12.2008 tarihli bağımsız denetimden geçmiş ve genel kurulca onaylanmış konsolide finansal tablolarında yer alan toplam 69.326.764.-TL tutarındaki bilanço açığının sermayenin azaltımı yoluyla kapatılmasına,
2. Yapılacak sermaye azaltımında “payların iptal edilmesi” yönteminin uygulanmasına,
3. Yapılacak sermaye azaltımının 86.000.000 TL olmasına ve bu suretle Şirket sermayesinin 116.000.000 TL’den 30.000.000 TL’ye düşürülmesine, yapılacak sermaye azaltımı ile eş zamanlı olarak 40.000.000 TL nakit sermaye artışı yapılarak sermayenin 70.000.000 TL’ye artırılmasına,
4. Esas Sözleşme’nin 6. maddesinin; Sermaye Piyasası Kurulu’nun 21.08.2009 ve 1301/10275 sayılı izin yazısı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün 21.08.2009 tarih ve 100278/4483 sayılı izin yazısı doğrultusunda ekte yer alan şekilde değiştirilmesine oybirliği ile karar verildi.” (<http://www.ticaret sicil.gov.tr/gosteryeni.php?sayi=7397&sayfa=379>).

Böylece, sermaye azaltım işlemi ile birlikte, şirket paylarının %25,86’sı korunmuş, %74,14’ü iptal edilerek sermaye azaltım işlemi tamamlanmıştır.

⁶ Şirket yetkililerinin açıklamalarına göre, SPK’nın tarihinde ilk kez hayata geçirdiği, halka açık şirketlerin “sermaye azaltımı ve ardından artırımı” yaparak kaynak sağlamasına olanak tanıyan uygulamasından yararlanan ilk şirket, Işıklar Ambalaj Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi’dir.

Anılan genel kurul kararı, 08.09.2009 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiş ve 14.090.2009 tarihinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanarak ilan edilmiştir. Ayrıca, anılan karar gereği, şirketin çıkarılmış sermayesi 40.000.000 nakdi sermaye artırımını ile 30.000.000 TL'den 70.000.000 TL'ye çıkarılmış ve SPK'nın sermaye artırımının tamamlandığına ilişkin belgesi üzerine 26.01.2010 tarihinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiştir.

Şirket anasözleşmesinin "sermaye" maddesinin değişiklikten önceki ve sonraki hallerine ise aşağıda yer verilmiştir:

Eski Şekil :

Sermaye-Madde 6:

"Şirket 3794 sayılı Kanun ile değişik 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun 11.02.1994 tarih ve 636 sayılı izni ile bu sisteme geçmiştir.

Şirketin kayıtlı sermayesi 200.000.000 TL'dir. Şirketin çıkarılmış sermayesi 116.000.000 TL'dir. Çıkarılmış sermayeyi temsil eden pay bedellerinin tamamı ödenmiş olup her biri 1 krş itibari değerinde 116.000.000.000 adet hamiline yazılı paya bölünmüştür.

Yönetim Kurulu Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine uygun olarak, gerekli gördüğü zamanlarda, kayıtlı sermaye tavanına kadar nama veya hamiline yazılı payları ihraç ederek çıkarılmış sermayeyi artırmaya yetkilidir.

Ayrıca, Yönetim Kurulu, itibari değerinin üzerinde pay çıkarılması ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konularında kararlar alabilir."

Yeni Şekil :

Sermaye-Madde 6:

"Şirket 3794 sayılı Kanun ile değişik 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun 11.02.1994 tarih ve 636 sayılı izni ile bu sisteme geçmiştir.

Şirketin kayıtlı sermayesi 200.000.000 TL'dir. Şirketin çıkarılmış sermayesi 116.000.000 TL iken sermaye azaltımına ilişkin mevzuat kapsamında ve T.C. Kadıköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2009/1350 D.İş dosya no.lu 18.06.2009 tarihli Bilirkişi Ek Raporuna istinaden payların iptal edilmesi suretiyle 30.000.000 TL'ye azaltılmıştır. Şirketin çıkarılmış sermayesi 30.000.000 TL'dir. Çıkarılmış sermayeyi temsil eden pay bedellerinin

tamamı ödenmiş olup, her biri 1 kuruş itibari değerinde 3.000.000.000 adet hamiline yazılı paya bölünmüştür.

Yönetim kurulu 2008-2010 yılları arasında Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine uygun olarak, gerekli gördüğü zamanlarda, kayıtlı sermaye tavanına kadar nama veya hamiline yazılı payları ihraç ederek çıkarılmış sermayeyi artırmaya yetkilidir.

Ayrıca, Yönetim Kurulu, itibari değerinin üzerinde pay çıkarılması ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konularında kararlar alabilir. Sermayeyi temsil eden paylar kaydileştirme esasları çerçevesinde kayden izlenir.”

Görüldüğü üzere, örneğimizde, sermaye azaltımı münhasıran bilanço açığını kapatmak amacıyla yapıldığından ve akabinde sermaye artırımına gidildiğinden, Şirketten herhangi bir fon çıkışı olmamış, dolayısıyla sermaye azaltım işlemi Şirket varlıklarında herhangi bir azalmaya yol açmamıştır. Yine, sermaye azaltımı sonrasında, şirketin ortaklık yapısında bir değişiklik meydana gelmemiş, pay sahipleri mevcut sermaye oranlarını aynen korumuştur.

Dikkat edileceği üzere, örneğimizde, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde ve şirketin esas sözleşmesinde gösterilen surette sermaye azaltımı hususunun ilan edilmesine yer verilmemiştir. Zira, TTK’nın 397. maddesinin ikinci fıkrasına göre, “eğer esas sermaye azaltımı, zararlar neticesinde oluşan bilanço açıklarını kapatmak amacıyla yapılıyorsa ve bu açıklar miktarınca azaltılıyorsa, bu durumda, yönetim kurulu, alacaklıları davetten ve bunların haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçebilir”. Örneğimizde, sermaye azaltımı, bilanço açığını kapatmak maksadıyla yapıldığından ve hemen akabinde sermaye artırımına gidildiğinden dolayı, bu hususun ilan edilmesine ve şirket alacaklılarının alacaklarını beyan etmelerine gerek duyulmamıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER:

Anonim şirketleri, esas sermaye azaltımına yönlendiren iki temel sebep vardır. Bunlardan birincisi, şirketin ihtiyacının üzerinde bir sermayeye sahip olması, diğeri ise varolan bilanço açıklarının (zararların) kapatılmasıdır. Anonim şirket genel kurulu tarafından esas sermayenin azaltılmasına karar verilebilmesi için; yönetim kurulunun mahkemeye müracaat edip üç kişilik bir bilirkişi heyeti görevlendirilmesi talebinde bulunması, mahkemece tayin edilecek bu bilirkişi heyeti tarafından düzenlenecek raporla esas sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen

karşılıyacak miktarda şirket aktifinin bulunduğu tespit edilmiş olması gerekmektedir. Sermayenin azaltılması kararı, genel kurulca karara bağlandıktan sonra, yönetim kurulu, bu genel kurul kararını Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve aynı zamanda esas sözleşmede gösterilen şekilde üç defa ilan eder. Bu ilanlarda, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ndeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde alacaklarını beyan etmek suretiyle ödeme veya teminat isteyebilecekleri alacaklılara bildirilir. Bütün bu işlemler tamamlandıktan sonra, anonim şirket yönetim kurulu, işlemlerin dayanağını oluşturan belgelerle birlikte, ticaret sicili memurluğuna başvurarak, esas sermayenin azaltılmasına dair genel kurul kararını ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması keyfiyetini ticaret siciline tescil ettirir.

Diğer yandan, Sermaye Piyasası Kurulu'nun fon çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltım sürecine ilişkin ilke ve esasları çerçevesinde, halka açık anonim şirketler de, bilanço açığının kapatılması amacıyla sermaye azaltımı yapabilir. Fon çıkışı gerektirmeyen bu tür sermaye azaltımlarında, şirket bünyesinde kullanıma hazır serbest yedeklerin olması sermaye azaltımına engel teşkil etmez. Halka açık anonim şirketin herhangi bir bilanço açığının bulunmaması veya yapılacak sermaye azaltım tutarının bilanço açığından fazla olması durumunda ise, sermaye azaltımı ile sermaye artırımına eş zamanlı olarak karar verilmesi gerekmektedir. Bu takdirde, yapılacak sermaye artırımını asgari olarak söz konusu fazla tutar kadar olacaktır. Ayrıca, sermaye azaltımı ile sermaye artırımına eş zamanlı olarak karar verilmesi sonucunda, önceki ve sonraki sermaye tutarları arasında herhangi bir değişiklik olmayacaksa, esas sözleşme değişikliğine gerek yoktur.

Esas sermayenin azaltılması işlemi netice itibarıyla bir esas sözleşme değişikliğidir. Ancak, nitelikli bir esas sözleşme değişikliğidir. Bu nedenle de, TTK'da öngörülen prosedür yerine getirilmeden, doğrudan şirket genel kurulunun alacağı karar ile uygulanamaz. Bu çerçevede, özellikle anonim şirket yönetim kurullarının, esas sermayenin azaltılması konusundaki yasal prosedüre harfiyen uymaları, esas sermayenin azaltılması suretiyle şirket alacaklılarını ve imtiyazlı pay sahiplerini mağdur etmekten kaçınmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA :

ÜNAL, M. 2006. "Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltımı". Tuğrul Ansay'a Armağan: 599-643 (www.turkhukusitesi.com, 17.04.2010

<http://www.emlakhaberleri.com/emlak-haberleri/ozderici-gyo-bilanco-acigindan-dolayi-sermaye-azaltacak.html>, 10.04.2010,

<http://www.haberler.com/spk-nin-sermaye-azaltim-ve-artirim-uygulamasindan-haberi/>, 10.04.2010

<http://www.spk.gov.tr/daireduyurukarargoster.aspx?aid=95&ct=c>, 10.04.2010

Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İç Ticaret 2007/1), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, 2006

<http://www.spk.gov.tr/apps/haftalikbulten/displaybulten.aspx?yil=2009&sayi=18&submenuheader=null&ext=.pdf>, 17.04.2010

<http://www.ticaretsicil.gov.tr/gosteryeni.php?sayi=7399&sayfa=706>, 24.04.2010

<http://www.ticaretsicil.gov.tr/gosteryeni.php?sayi=7397&sayfa=379>, 24.04.2010